ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 1097 — ՇԱԲԱԹ — 5 — ՅՈՒՆԻՍ — 1871

ԳԱՑՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղշ.
» Գաւառաց » 10 ՄՃ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղշ.
» Գաւառաց » 5 ՄՃ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 30 փր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գատ սակարկութեան կը զիջուի

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՑՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ծանուցմունքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ դրամներ խմբագիր — Տէօրէնին պէտք է ղրկուին, Կ. Պոլիս Ալիքի խան, Մասիս դրասենեակը։
Հանդէս ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 3 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական լրագրաց ամենուն ալ էջերը Փարիզի արիւնալի դէպքերու նկարագրութիւններով կը լեցուն են, եւ ամենն ալ կ'ըսեն թէ թէ ոսկ. գրուած են այս խռովայոյզ վանդալութեան՝ գործին վրայ, որոյ նմանն ամենէն բարբարոս գարերու մէջ անգամ հազիւ տեսնուած է։

Շատ խորհրդածութիւններ կան այս անցքը գէպքին վրայ, զզուանք եւ խնամալից խորհրդածութիւններ, որք Գաղղիոյ մայրաքաղաքին մէջ պահ մը տիրող յեղափոխութեան պատճառները կը փնտռեն, եւ վերջապէս բարոյական ապականութենէ եւ սխալ ու վնասակար սկզբանց ծառայելէ աւելի պատճառ չեն գտներ։

« Այս օրեր լինելով խորհրդածութիւններէն մէկուն Թայմզ թերթին կարգէ Տրիւ Պոլսո լրագրին ճշմարտեալ յօդուածը կ'ընենք այս անգամ։

« Արդէն անցեալ տարի անանուն մը որ պատերազմը Գաղղիացւոց կողմէն բաղդաւորութեան գարձաւ, եւ իրենց պատերազմելու եղանակն այս խոհեմութիւն երեւան հանելով որ այսպէս փակի մը՝ բաղդաւորութեան պատճառ կը կարծէին մը ներքին՝ Գաղղիայի ժողովուրդը բարոյական ապականութեամբ բարբարոս վիճակի կեանք եւ մոլեգնութեանց մէջ ինկած էր։ Այսօր ալ նոյնքան յօշոտելու արիւնալից անսասան կընծայէ ոչխարհն։

«Այնպիսի վանդալութեամբ մը՝ որոյ հետ Կ. Պոլսոյ 1453ին թուրքերէն առաջ առաջ յարձակումը կամ 1812ին Մոսկուայի հրդեհումը հազիւ կրնան բաղդատուիլ, հասարակական աղատութիւնը ջնջելով այն վեհերին վիճակաւորները, վասն զի չէին ըրեր ինչ որ բանը ազգին ամփոփումներէն էին եւ որոց մէջ Գաղղիոյ չար դարուց պատմութիւնը կը գտնէր։

« Համայն Եւրոպա սոսկմամբ կը նկատէ ամեն մարդկային զգացման այս կորուստը, բարոյական եւ մտաւորական մահուանը. այս պահուստի թիւնը, որոյ արդէն անցքերուն վերջը կուսան աշխարհի չարը ծագեցին փորձ քինելով ընկերական եւ հասարակական հրատեններէ։ Այս վայրենիներուն Փարիզի մէջ ըրած յաւերժական յաւիտենական վտանգաւոր-

թեան պարզեց պէտք կ'ըսէ այն չարաչար վարդապետութիւնները որոց ծնունդն է։ Այս ամենապատիւ անցքն եւ այս ամեն խափանուած արիւնը գանէ որդ խնդիր մը պէտք ունենան քաղաքակրթութեան աշխարհի համար. այսինքն թէ բարբարոսաց կուսակցութիւնն պատուհասել պէտք չէ՞ նայ գէլուխ մեկնելու։

« Շատ տարակուսելի է որ Փարիզ մինչեւ երկար ժամանակ կարող լինի նոյն վիճակին մէջ մնալ, ինչ որ էր այս վերջին տարիներս. ոսկենութեան կեդրոն, գեղարուեստից եւ գիտնոց ճոխութեան կեդր եւ աշխարհիս ուղեւորաց ժամադրութեան տեղի եւ վերջապէս Եւրոպիոյ մայրաքաղաքը։ Շատ տարիներ պէտք է անցնին մինչեւ որ այս վերջին աւուրց արհաւիրքը մոռցուին եւ Գաղղիա կարենայ իր վայելած քաղաքակրթութիւններն այս աւուր աւերակաց եւ մոխրոց մէջէն վերականգնել։»

ԺԻՐՈՄ ՆԱՊՈԼԷՈՆ ԻՇԽԱՆԻՆ ՆԱՄԱԿՆ ԱՌ Պ. ԺՈՒԼ ՖԱՎՐ

(Շարունակութիւն և վերջ. տես թիւ 1096)

« Փարիզ պաշարուելու համար մրտացածին յաջողութիւններ միայն կը բաղձայիք։ Օգնութ չգործեցիք այդ. տարածքին բայց ուժեղ տարերքն գրը ամենազերծ պաշտպանեցիք։ Եւ այն երկու ամիս Գաղղիոյ դրութեանց գլխ գլխին։ Եւ սակայն նոյն մարդիկն էին սառնը՝ որ յետոյ զաղափարական մոլեգնութեամբ մարդիկ, եւ կըրնալիք ատենց հայրենասիրական կիրքը բորբոքել, նոյն աղաղակին պահպանելով էին, նոյն հռչակները, նոյն յորդորները, նոյն պատուիրանները, նոյն մարտակցները։ Այս ամեն գործերն ձեզ անձամբ մը նոյնին ձեր սկզբ ձեռաց մէջ, բայց վրանմ'ը գործեր կիսոցին ընել եթէ առաջին գէմ դարձած էիք։

« Գիտցէք որ Նապոլէոններ ձեր յաղթութիւնն ու իրենց անձերն որչափ եւ չափ հայրենասիրութիւն կ'ունենային եթէ Գաղղիա պարտէիք։ Բայց պատմութիւնը պէտք ըսէ թէ գող՝ հայրենիքը փրկել խոստանալով կործանեցիք։

« Այն մէջոցին Ձեզմէ կ'ուզէք պատուոյ թափելու կը գնամ ձեր վրայ, հոն այս վասնզաւոր խօսքերը կարդալ ըրէք, որք բաղդաւորներ մարդու մը բերնէն ելլելու խօսքեր չէին

« Եւ յոր մը մեր բերդերէն եւ ոչ մէկ մը հողէ։ Ձեր խորհուրդը պէտք էր գգացնելը ձեզ այդ խօսքին ծանրութիւնը. Եւ Գաղղիայի պաշտօնէի մը պատուոյն համար անիծելի եւ ձեզ... կրոս ուրիշ մը լաւագոյնութիւնը լոկել տալ այնպիսի գաղթականի մը ներքին, արկածակերալ սխալներով անջրպետեցած զգայուն պարագաներ կը վնասէին։

« Վերստի բանակցութեանց մէջ՝ յաջողութեանը կանխապես գորայ կամ ալ պայմանը պաշտպանելու զորաւոր գէնդեկացութիւնը կրնալու, եւ գուք կանոնաւոր գործոց գեղանիւթութիւններ կրնալ, բան մը կը փնտրէք որ գորայ մէջ Ալզասի թշնամութեան պարապ կամ չմտէ, ձեր պետութեան մէջ չինուած, նախապատիւ յաղթողները՝ առած ապաւէնին՝ ինչ կը կարծէք գիւղական եւ գրաւուած պարագաներով։

« Շարունակեալ ձեր ապիկար վարմունքը Հասարակապետութեան յաղթութիւնն յաւելու բարու Փարիզի մէջ, եւ Գերմանացւոց կողմէն ալ օր պէտք գոյ ամէն պաշտօնեալ պահելու Բանակցութիւնները կերկարին Պրիւսէլի մէջ եւ բան մը չլինելով Ֆրանքֆորթ կերթայ։ Ինչ կ'ընէք հոն. Հաշտութեան նախորոշ պայմաններն ծանրացող պայմաններ կ'ատորագրէք. 1° պատերազմական ռազմանաւ վճարելը համաձայնիլ. 2° Փարիզի մէջ ունեցած ամբոխներուն գրաւումը մինչեւ 1871 գեկտեմբեր երկարելով, որ յաւանդին կէս երկիրներ վճարումին համար պէտք պարտիք. 3° Պրուսիոյ ձեռնտու բարքին համեմատաբար ինկած Գաղղիոյ հին պայման քանոնը Պրուսիոյ ընդունելով, որ հաստատեց իրաւանց պարզ կէտ մ'է։ Այսպէս եղաւ Լուծարարութիւն Ալզասի, Նիսի, Վենետիկի համար, եւ միջան Արթէ Պրուսիա 1866ին իր վրայ առաւ Հոնոֆէրի, Հեսսէի եւ Նասօի պարտքերը իրենց յաղթական ամենազօրութեան մէջ իսկ Պրուսիացւոց բանակցողները չէին կրնար յայտնապէս մերժել զայն։ Անգամ մ'ալ պէտք է բացէ ձեզ գլուխ ծանէյոլ պաշտօնական վրան զի Գաղղիական ազգ ին՞ կամքը հարցնելու. հասարակապետութիւնը նշանակել առէն ձեզ։ Ասոր վրայ փութացէք ամեն զինուած ընել եւ ինչպէս վերաշինի՝ նոյն եւ Ֆրանքֆորթի մէջ Գաղղիա ձեր կոյր առաջարկութեան զոհեցիք։ Պէտք է խոստովանիլ թէ ձեր կառավարութիւնն ամեն բան ստանալու համար մինչեւ փոխելու հարկ չէր բռնադատէր միայն Գաղղիոյ ժողովրդին կամաց յաղթութիւնը անտեսելու։ Ձևասարութիւնը գոյն առաջ ձեզ։

« Ձեզ կ'ասեմ գնեցէք՝ որք անիծուած պարագաներու մէջ՝ վերստին գոյացումներուն պայմաններն ընդունելով թերևս մեծապէս եղաւ էին։ Հանց քավրոգծոց ծուրգանի ալ չէ գա- տոր։ Եւ չեմ կարծեր որ իրաւունք ալ ունենամ պատւերու։ Բայց գուք անարգանաց էք անպատճառ 4ի գործերուդ համար։ Փարիզ մէջ պաշտպանելու համար, Ապստամբութեան խորհրդով երկիրը կոսմի հակառակութեան համար. գրգռելով մարդկութեան ձեռքը թողնելով համար այն վէճերը՝ որ տարին մէջ մէջ ուղղուել ունէին եւ նոյն իսկ մարդկութեան խռնելու էին, պաշտպանութեան նախընտրեալ պայմանները ծանրացնելով համար, եւ վերջապէս փարիզի աւերման պատճառ լինելնուդ համար։

« Խոստովաններ, ձերմանը յորդորը լքեցէք, Գաղղիոյ պահպանած է, եւ արդարեւ ձեզ պէտք գալու։

« Այն խաւարին մէջ ուր Գաղղիա ընկղմած է, այն կառավարիչներուն առաջնոր որ իրենց ձեռնտուութեան մէջ մեր պատմական չէնքերը կայծին պէտք կը տասաւին եւ այն փառաւոր պալատներն կը փլին, որոց խորտակումը ամեն մէկ վենտայան սիրտը կը մխացնէ, պէտք է փրկութեան լոյս մինչեւ Այն լոյսը Գաղղիոյ ժողովին հեռաւոր եղող, ուժգնակաղմած մարդկութեան մէջ չարունակելով առող գին կամաց մէջ կը գտնուի. Անկեց զաւթիկ եւ խաղաղութեան է։

« Այս որոշ բնիկութեան ազատութիւնն եղող սկզբան մէջ է, ոչ ընդհանուր գրգռին մէջ, որոյ ընթացքէ մեռած է Գաղղիա, ոչ ընդհանուր քուէարկութեան արգելման մէջ ոչ կամքի ուղղելութեան յաւելումն ազատանքին մէջ, ոչ թուղթ հետամուտ ձեր գերուն վրայմեն մէջ, ոչ Գաղղիայի Սեծ աղեմերուն փրկութեանն մէջ էի, ասոնց ոչ մէկուն մէջ է փրկութեան նաւահանգիստը։ Նոր ընկերութեան մը համար նոր խորհրդականն մը պէտք է. պէտք է եւ արդէ իրաւունքն ալ կը պահանջէ. որ ժողովուրդին պատասխան եւ ուղղակի յայտնած կամաց տուչէ, ամեն ալ հրամարէ։ Անկեց զաւթիւն կրկին կը շինէ խաղաղութեան հետ միայն։

« Միապետական համառօթը հերքանվելով հրաժարիր այն միակ ճարտարը որոյ վրայ հաստատութիւն մը Գաղղիոյ մէջ իբր սխրողանքը կրնայ գտնուիլ. այն միակ ազգերը՝ յայտ կրնայ օրինաւորութիւն եւ ուժ բոլոր ժողովրդեան հրաւէր կրցան է, զոր կը նուիրեմ եւ Գաղղիոյ ալ պէտք է պահանջէ։»

ՆԱՊՈԼԷՈՆ (ԺԻՐՈՄ)։

ՀԱՍԱՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջապէս յանձն յանձնեց

Այգային ժողովին մէջ տյար Թրդեֆ գրաւման գուս թէ իր վիճակաւորութիւն Շեսէ կողմէն դարձ ելել եւ գրաւման կողմէն Պոլսոն փոխադրել

*Վաստակ կը հոչակէր Փիւզանցին քաղաքի ժողովուրդ մը, որ քրիստոնէութեան հնագունեղ գարերն սկզբը Թիրամերեա մը բուշէն Երուսաղեմ Սարաչդին կործանող սուրեն, եւ ամեն անցած տեղերն անխնայ աւերմամբ էր բրաւ։ Անկէց մնացած Եւրոպայի մէջ ամեն բան եւ մանաւանդ հասարակաց քաղաքակրթութիւններ ջնջող կարող մարդիկը Վանդալ կ'ըսէր, եւ գործը վանդալութիւն։

էր․ բայց կամակէթիւ չուզեց․ Ցնայ, Փաւլիէի յաղթութենէն ետեւ, հաստատեալ կարծիքը վճռագրաբար պահանջեց փոխել իր յառաջագիծը՝ որոյ յաջողութիւնը մօտ էր։ Թրօշիւ չառ ջանք բռնել է բայց 'ի զուր՝ Ֆրանսիացիներն առաջեւ լու որպէս զի հետեւակազօրով պատերազմին եւ ոչ թէ միայն թնդանօթով, եւ վերջապէս կառավարութեանը վճռոյն պաշտօնէն զգել է։

Թրօշիւ Փարիզի պաշտպանութեան եւ քաղաքային պահպանութեան ծառայել ազգային պահապան զինուորաց կազմութեան մէջ կը տեսնէ, որ 25000 պատերազմող մարդիկ եւ ընկերական ու հասարակական աղանդաւորներ կը պարունակէր որ՝ զէնք եւ հրահանգ վառօդարանէն զորսէն, որ զինուոր 'զրգռիչներ կը գտնուէին։

Շանզի զօրավար Բուրբ եւ Պօրտօյի կառավարութիւնը պաշտպանեց։

Քննութեան երկրորդ առաջարկութիւնն ընդունուեցաւ։

Աթէնք 14 յունիս։

Բ. Դուռը Գ. Թրիգուպին Ն. Փօլոյ դեսպան ընդունիլ չուզելով, վասն զի Կրետէի ապստամբութեան ժամանակ Յունաստանի արտաքին գործոց պաշտօնեայ էր, Հելլենական կառավարութիւնն անմիջապէս նա կանչեց այժմու դեսպան Գ. Ռանկաւէ, որ Փարիզի դեսպան անուանեցաւ։

Գ. Պատաւերս Բելկրատի դեսպան անուանեցաւ։

Վէրսայլ 15 յունիս։

Ազգային ժողովին մէջ Թրօշիւ զօրավար քաղաքային պատերազմին պատճառներուն եւ հետեւանաց վրայ իր բացատրութիւնը շարունակեց։ Զօրաւորապէս եւ հասարակական աղանդաւորաց Իրաւաբանական դատաւոր կամակցութիւնը կըշտամբեց եւ զարմանք յայտնեց թէ Պրուսիոյ հետ հաշտութեան վրայ խօսած ժամանակ չզգաստացուցեր զայն։

Գ. Ցր Պող կառաջարկէ որ ժողովն իր պաշտօնն երկու տարի շարունակէ եւ Գ. Թիէրի իշխանութիւնն ալ նոյն չափ ժամանակի համար երկարէ։

Այրեր առաջարկութիւն մ'ալ կ'ընէ թէ Սահմանադրութեան ծրագիր մը պատրաստելու համար յանձնաժողով մը պէտք է կազմել։

Ֆլօրէնցա 15 յունիս։

Պէրնօլէ Վէնոլէ զօրավար Հռոմ գընաց յառաջիկայ Ցարեկանին առթիւ Իտալիոյ թագաւորին ներկայացուցիչը ըլլալու։

Պաղտատ 15 յունիս երեկոյին։

Նէճտի արտաքին վրայ գնացող կայսերական զօրքերը շահ մը աստղ կ'ըլլան եւ կորս պաշտօնեայ մ'եմա. Թիւթէկի եւ Ցամարի բերդերն առին, ինչպէս նաեւ շատ մը պատերազմական մթերք։

Ապստամբներն իրենց Աղջատ անուն գլխուն բանակէն [illegible] Այս վերջինին հրամանը Ֆէյսալ—էլ—Թիլոյն, Նէճտի [illegible], Բաթէֆէճմէճ բանտարկուած էր, [illegible]

Ցաղթող բանակը Հասսայի բերդին վրայ կը քալէ։

Վիէննա 15 յունիս երեկոյին։

Յունաստանի Գէորգ Ա. Թագաւորը Վագը հոս հասաւ։

Հռոմ 15 յունիս։

Պապին ծառայութեան պատերազմական պաշտօնէութիւններ կուգան հոս Ցարեկանին ներկայ գտնուելու համար կառավարութեանը յայտարարութեան վրայ թէ ընդհանուր անվտանգութիւն կուտայ Հռոմ եկող ուխտաւորներուն եւ ամեն կրօնական ցոյցերու, միայն թէ խաղաղութեան առթին տեղ չտալով։

Ֆլօրէնցա 15 յունիս։

Աէն—Կոթարի երկաթուղւոյն վերաբերեալ դաշնադրութիւնը խորհրդարանէն ընդունուեցաւ։

Փարիզ 15 յունիս։

Ազգային Ժողովոյ Խորհրդոյն անդամներէն 81 երեսփոխաններ սատարողութեամբ յայտարարութիւն մը ստորագրեցին [illegible] կազմակերպութեան վրայ [illegible] թէ Պօրտօյի ուխտին զորժած են, Խաղաղական գործոց մէջ Գավ [illegible]

կառավարութեան միջնորդութիւնը կ'ընդունին, եւ հին կառավարական ձեւը վերահաստատելու համար մտնուած աշխատութեան համար կը փնտռուի, ուղղելով թէ այս Պրուսիական յաղթանակներն արտաքին կուսակ Ֆրանսիոյ սահմաններուն ալ 'ի նպաստ անկեալ կարծեն ալ խառնել։

Ցեղեալ յայտարարութեան հրատարակէ նոր ընտրութիւններ ընել տալ, եւ կը յայտարարէ թէ հանրապետութիւնը միայն կրնայ խաղաղութիւնն ու ազատութիւնը յառաջ բերել։

Քաղաքին երկու շրջաններուն մէջ քաղաքային ժողովի ընտրութիւնք։

Հռոմ 16 յունիս երեկոյին։

Ցարեկանին հանդէսը կատարուեցաւ։ Աւետաբեր առթիւ կոլոսէին հոս գնաց բազում հասարակութիւն ներկայութեամբ։ Մեծ պատուիրակներ եղան Պապին։ Ամեն աշխարհէ եկած կաթոլիկ ներկայացուցիչներ տոնակատարութեան ներկայ գտնուեցան։

Թէ եւ մեծ բազմութիւն կար, հանդարտութիւնը բնաւ չխռովեցաւ։ Գաւառական ազգային պահապան զինուորները շատ էին։

Աթէնք 15 յունիս։

Ախկրոպոլի մարքիզին Խալիլիս կառավարութեան կողմէ յատուկ պաշտօնով հոս հասաւ։

Պէրլին 16 յունիս երեկոյին։

Զօրաց յաղթական 'ի Պէրլին մուտքն այսօր կատարուեցաւ։ Օդը շատ գեղեցիկ էր, բազմութիւնը մեծ, հանդէսն անշփոթ, եւ հրապարակներու յայտարարութիւն նախաձայն։

Վիեննա 15 յունիս երեկոյին։

Կէս պաշտօնական լրագրաց մէջ հրատարակեալ թէ կառավարութիւնը կը յայտարարէ որ 'Ալմանախ Թէլէկրաֆիք Էնթերնասիոնալ' բաժնեկցութեան շինեալ յաւելուած հեռագրաց սակագրութեան մէջ կը նշանակէ ... առանց սասանելու կընդունին այն սուրի խաւերը։

Բուժեքի երկաթուղւոյ բաժինը 73

Ամիս 121½։

Նիւ—Եօրք 15 յունիս։

Ամերիկայի մէջ այս տարի քաղաքական ցանուած երկիրներն անցեալ տարուանէն 1½ միլիոն աւելի են։ Այս տարուան ցորենի հունձքը 3½ միլիոն հակ կը հաշուեն։

Լոնտրա 16 յունիս։

Օսմ. Փօխ.	46,81
» փոխ 1865	65
» » 1869	54½
Անգլ. Փօխ.	92½
Իտալ. Փոխ.	52½
» խառն.	57

Մանչէստր 15 յունիս

Բամպակ, Մ. Ն. Օ. 8½

Ծախուած 20000 հակ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՇՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷՆ

4 յունիս	աւարտ երեկոյին	52 18½
5	յարօժ առաւօտ	
	բացուելու	52 23
	կէս օր	52 13

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հելլենական նախկին արտաքին գործոց պաշտօնեայ Գ. Թրիկուպիի Բ. Դրանէն Ն. Փօլոյ դեսպան ընդունուելոյն եւ Գ. Ռանկաւէի Աթէնք կանչուելոյն՝ այս օր եւ հանդերձեալ մը մէջ մեկնէին 'ի մէկ փոխադրութեան մ'երեւնալու կը նշանակէ։

Հեռագրին խօսքին նայելով, Գ. Թրիկուպիի քննադատութեան պատճառ Կրետէի ապստամբութեան ժամանակ արտաքին գործոց պաշտօնեայ գտնուելով ապստամբութիւնը քաջալերել կը համարուի, բայց կա՛ թերթերը որ ըսել պատճառ մը կ'ուզեն որ բաւ մեղ առաւել հաւանական է, վասն զի ատուել կառավարի եւ մանրամասն նպաստութիւն մ'ունի քաղաքականապէս։

Ստուգութիւն է որ տէրու թիւններն իրարու քով գեսպան մը զրկելէ առաջ անոր անունն իրարու հաղորդելով եւ փոխադարձ հաւանութիւն կ'առնեն։ Երբոր Հելլենական մեծ անչութիւններն սոյն ժամանակ այս կանոնը պահած են երբոր Բ. Դրան քով նոր դեսպան մ'անուանել ուզած են Բ. Դրան ալ միշտ նոյն կերպիւ կը վարուի սոյն տէրութեանց հետ։

Հելլենական կառավարութիւնն այս անգամ սոյն կանոնը չպահելով, Գ. Թրիկուպի Ն. Փօլոյ դեսպան անուանուած է առանց Բ. Դրան հաւանութիւնը հարցնելու։ Բ. Դուռն ալ բնականապէս վիրաւորուելով չէ ընդունած զայն։

Ցուցակ է որ Հելլենական կառավարութեան այս կանոնազանցութիւնը արդէն անհաւանութեան արդիւնք մը կամ սխալմամբ մ'եղած ըլլի, եւ Թուրքիոյ հետ զժտութիւն կամ կ'ուզէ հանելու գիտում չծածկէ իր մէջ։

Վսեմ. Ռաշտ Էֆէնտին երկաթուղեաց ընդ. տեսչութիւնն Պէրլինէ տարած է, հոն պատարագի գրասենեակներ կը լինին։

Իր ուղեւորութիւնը 40 աւուր չափ պիտի տեւէ։

Ցոր սիւ Փօսֆոր լրագրին հեռակէտոյ լուր կու տայ։

«Երեկ օր Յունաց ազգային խառն ժողովը Պատրիարքարան գումարուելով, Գրիգորիոս Պատրիարքի հրաժարականն գիրն անոր ներկայացաւ։ Փոփոխ ցաւ յայտնելով ընդունեց հրաժարականը, եւ իր երկու անդամոց՝ Նիկոմիդիոյի եւ Տերքօսի Եպիսկոպոսաց յանձնեց պատժօ զի Բարձր. Տէրի—Նըշաւ Ցոսին սանկն ներկայացնեն։»

Բերայի քաղաքապետական խորհրդոյ 'նախագահին հրամանաւ' յունիս 13 ին օրը Թաքսիմի պարտիզին մէջ հասարակային Ճոնկէրներ պիտի կատարէին 'ի դպրոցին պէտս։ Սոյն հանդիսութեան տարհղարձին։

Երէկուան փոթորիկին ժամանակ Պէյլէրպէյի առջեւ ծովուն մէջ մեկ նըստել 'նաւակ մը տակնվայրայ ըլլալ, եւ մէջը գտնուող հինգ հոգիէն հին մը միայն կրցաւ ազատիլ։ Միւս նաւակավարներ երեք ծովուորդ եւ 'նաւավարը՝ ծովամոյն եղան։

Նոյն փոթորիկին ժամանակ երկու անգլ ալ կոյծակ իջաւ, մէկը Կալաթիոյ աշտարակին եւ միւսը Կայսերական դպրոցին ու Թօփխանէի միջոցին անտառին վրայ։ Հոն հաղորդակցի աւուրս վրայ մնաց, բայց վնաս մը չպատճառեց։

Բոր—Սայիտի ժամանակ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Աֆրիքա շոգենաւը մայիս 25 ին Բոր—Սայիտի Փարաբին առջեւ Սուէզէն գարձող եղիպտական Մաուրիդիոս կայծակն 'ի գործ զարնելով ընկղմեց, եւ 22 հոգի խեղդուեցան։ Աֆրիքա շոգենաւն արկածով մարդոց հետ Սուէզի նաւահանգիստը հասաւ։

ԱԶԴԱՑԻՆ

Կը լսենք թէ վարչութիւնը Պալատի հրաժարման առաջարկի վրայ անհաստատութեան ընդդէմ քաղաքներն ի Գոլոս հրաւիրած է՝ հանրային Բարեգործական Ընկերութեան Ջանից, որ անունը հետ գտնէ վաղուն յուսէր։

Կը լսենք նաեւ թէ Արժ․ Ամիրաշխեան վարժապետին ալ յանձնարարուած է որ Սահմանադրութեան անդամներու գործարքէ՝ առանց ոչ գինելու Բարձրագոյն գաղափարաբանութիւնը։

. . . Խմբագիր Տէր։

Խնդրեմ երկու տող ձեր պատուական լրագրի միջոցաւ հրատարակել հաճիք։

Սահմանադրական Հայուն բաղձալի տարեդարձը այս տարի Մայիսի երեքներորդ օրն եղաւ, արդէն անոր ուսումնասէր ձայնը գործեալ Պէյօղլի քոյտականներէ ... եւ Աղաղեան վարժարանի աշակերտաց խումբը Զէֆթիզ Աուքին առջեւ արձակեց ուրախ։ Ով թէպէտեւ հանդիսը էր այս արձագանքը, բայց ամենքն դիւրաձայն աղաղակներու մը խոր աղաղ բանէն զօրիկ մը հեռանալով սրտցաւ Պէյօղլի հայաստանը, խիղճ ... կեցաւ Սահմանադրութեան բանին վրայ, եւ անկէ ձեռնասարութիւն, ազատութիւն, եղբայրութիւն, եւ հայրենասիրութիւն ձայներ, ինչ գեղեցիկ ձայն, նոր ձայն, սարբ աւրէն 'ի վեր Սահմանադրութեան կամարին տակ չլսուած ձայն․ — մեծ երկինքներէ այն ցնծաւիոսը ձայնէ․ — ո՞չ, խղճական անոր փոփառար ձայնն էր այն, որ Հայոց սպարգեցին ուսերը խորքեն գալով կը զանգէր, ազատութեան փարոսը պառաբելով, ... եւ հպարտ մէջ ազատութեան հռչակելով։ Մի գուցէ հիւանդ մ'էր այն՝ որ կենաց խորանէն կինչեր փրկութեան վերջին ձեր սրտերէն գոսաբաղականութեան քնացող զգոն զգուշացնելու։ Եւ մինչ ձեր ծանուցումը դանի, որ Սահմանեայ Նուէրներ ուսերագոյ աղկերու ձեռամերէն մեն կ'ըլլայ, վերջապէս երէ, եւ իր ու ձեր վարժարանին ու եկեղեցւոյն բաղձալուցը վարգ մի յաղթ ձեր ուղղութեան ուղէնչէ ճամբորդ ... պարտիք ինչպէս ալ ակ քիչ անաւրեղդ այս ... եւ արգէք ազնիւ յա յան։

Ա. մեզ, Նա պաշտպանեալ կ'ուզէ, եւ պատուելով եւ ազնուց հետագայ ամենաւ փրկարար գաւառած բանին Բարէ, դուք քանի չեղանիքը եւ կրնաք խորքը մէկ քաղաքը միջնորդ գէթ չեղաթին․ դուք անոր օղնեւոր գրգռեցէք, դուք անգութներ էք արգէք, որ ... եւ ... անոր բանին պիտի ... բաղզուներէ եւ ... իր բաղձալին բերան ... եւ դուք անոր ... մոռցելով ... քաղցր եւ ... անոր հոգերեն բանաքը ... [illegible]

Մենք Նէ պաշտպանութեան [illegible] դարագրամեներ ... հարմար միջոցները մեզ ցուցանել ... ազատութեան զաւակներ ... վիճակը ... նաեւ ... ուրեմն ... [illegible] Սահմանադրութեան ... Թոփ պաշտպանութեան մէջ ... ազգային վարժարանին ... կը ... Օրագրի 464 թիւր եւ ալ ... այս ... ու ... [illegible] սիրտը ... հոգին ... սրտերնիս ... բազմութեան ... վերջին ... սիրեցեալ ... ազգային զաւակներուն ... ձեր ... Հայութիւնը ... եւ բարեպաշտ ... Յիսուսեան ... ամենքս ... [illegible]

ռեցնող մէկ տարւոյն Հանրապետական համագումարին մէջ խօսուած ճառի մը ամենադեղ-տատէր ժողովրդեան համաքաղաքութիւնը պատուը եւ բաց այնոր բաւական դրամ հասարակէր կը ժխեմ, որ խնդրութեան պատասուց ծնած այդքրս. հա, ինչ ժխեմ, ձեր «պարզաբիմ» յառ թխնը . . . կերը՝ տիրանք՝ փառամանք կ'ըլլամ. հա ալ աչ-քերս կը գոցեմ, բայց ականջ հախառուստ վրայ դրուած զորուոր ամէհքանը ներ թեւ-րեւս. որ պոչառած Աստուծոյ գեհիփրեկ-ցութեան զինք կառամեմ . . .

Հայ, ազատ եւ քաղաքացի մէջ բաց ազատ մեր քաղ. պաշտօնէց մէջ, պարկեր մ'ուժիս Սահմանադրականի, պարկեր մ'ազ-նիւ Հայութեան, եւ անուից երիտասարդի ձգ-տումներ համար ասպարիզութիւն ամբն ամեն Հայու սրտին մէջ, աչխարհի մէջ, պատմութեան մէջ. եւ ամէն այս խօսքերս քաղ. ասպարէզութիւնը են, որ ամեն ազ գա-րէց կ'ըլլամ. եւ քաղ. պարկոց քեզմէ խրա-տակի կ'ուզեմ, յանուն զգացմունքական ե-թութեան, յանուն մարդկութեան կը պա-հանջեմ, ասոր անհրաժեշտ պարագայ եւ ազատ օր ներշնչել քեզի համար է. խոկ ինծէ չատու, ես զքեզ չեմ կրնար եւ չեմ բռ-նադատեր. բայց ինչպէս քեզի օգնեմ, երբ նիւթինք քու պատասխանատւութեանց համար զբեզ բանադատել, ասոր պարագայ, մամա-ւանդ այս տարուան մէկ նշանաւոր պատա-քրգ, որ այնչափ բաղմութեան մէջ քեզմէ Եպրուպեան Ամուսնին մը Հայ ամբոխ մը հրա-կող մէկ հրեշտակը յաղթեց . . .

Ո՛ Հայ, քու պատիւդ հրաշխաւորող մարմնակից Սահմանադրութիւնդ ընկերութեան զոհն է. Ազգային կենդանոյ փորձառու-նքն է. զիա, եթէ ժամանակ ունիս, մարդ խօսքն. եթէ կրնաս, վերջապէս ինչ կ'ընես ըրէ. պարտդ փձարէ. Աշխարհի զգացման պատիւը հասարակաց ընտրութեան ասպա-րէզէն փրցնեն, որ իմ զքեզ պատիւ սիրելս այս լացեւմ յաղթեալ գաղթին, եւ այն ո-րակեան ճամբուն մէջ իրական փոփոխող սխալ այսօր քու ազգիդ խանդաղատանքով կը բանամայ, քու պարտաւորութեան գրոյն թող փառքով ծածկին, եւ այն պարտա-կան արդար թող ապրի ճակատ—Թէ Հայը չպեր, թէ Հայը չպրծեր, թէ Հայը փառաց արժանի չէ— .

1871 յունիս 4

Ս. Ն. Մ. Զէյթէ[illegible]

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒ

Սիրելի իմ Օսա.

Շատ անգամ մեր [illegible] մէջ կարդացինք Հայ լեզուի նկատմամբ գրուած յօդուածներու, Յաւէ ինձ ի-րաց ամենուն, հրճուանքային լեզու մը փառէթայ վեհանձն նեղնելայ, ամանի փառէթայ վեհանձն որ գեղեցկին է վերծ պաշտել ամեն. Հայ լեզուն ծա-ղիկ մ'է, որ առանձնայ կը ամեն անուա-նութիւնները կը ամէտ կը տարած եր. այլ հիմն այդ ցնցող ծաղիկն այդ-անցուն երփներանգ. հաստատ փար-դը տառանակի եւ փոփոխ. մէջ միայն հագիւ Հայ սրեւ ի սրդ առողի ցուցիա-թիւնը կը փայլէ . . . .

Ինչ ընելու է արդ եւ գ օրինակ համար այդ. տառադ եւ փոփոխ. կամ ինչպէս զաղերը ծաղիկը այդ. վի-ռանդութեան ամեն. Այր՝ որոշելը տուած է ամեն արդաւծը, ամեն լաւ-թեան, ամեն գոյութեան հաւաքակի-խաւ ութիւն՝ լոյս, հոգին՝ հոգի, յամրին՝ չերմ, զուի գ ազմամ. վերջապէս ամեն գան ամենայնի կ'երեւան մէջ Աւ-ընեն Հայ լեզուն ալ փրկուածներ մէջ գերծ պաշտելու համար ինք համար խա-նամատարը առած է, մարդկային-թեան յարգանք. ՔԱՆԻ

Այսու սրբեն, ամեն բան 'ի բաց թողունք, ամենեքս մանգալ 'ի ձեռ քն, եւ մանենք ընդհանուր ազգոց պար-տքին մէջ, որ ամեն ոք, ամեն ազգ իր ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒՆ ունի. հա կը սեր-մեն ազատական պահելու եւ չառանձ-նու համար ինչ որ հարկ ու պատշաճ է. կը քաղենք կ'ամփոփեն եւ այդ հա-ալին իրենց զարդերու գանձերը կը փայլեն. Ֆրանսա եւ որդիսեր Հայն այլ չունի իր ածաղմանանց. կը մա-

րար ժամանակ մը եւ հիմա կը խնդ-րէ ամեն—արդէ՛.—անկէ որ գեւ մեղ զայր առաջ իրմէ կը մաքրար . . . խոկ հիմա ինչ ընէ, առ ո՞վ դիմէ. ամենքն ալ պղտոր անուրէ. այլ զխեմ՝ կան իր մէջ անանի զառանձներ այն խառ ամէլ ցաց կը ատի կը կի. ո՞ր, ո՞ր անոր —դէսպանններու. բաց Ուշա՛ պաշտ-բօսը ը ապ ը ազե վրայէ, Հայ հայ ան-բանն ալ կը գոյ, ի՞նչ պատասխան ափսէ այդ մէր անդիր պատմութիւն անոր. մինչէ խօսենք ափամաս-նայ ուրանալ կը այլաւ թիւնը. անդի գէ ալ իր ազնական փոխանակ խառնելու այլ Յոյնները ու Ֆրանսացիներու պատ-մուածին կը հոգէ ափանքին աշնուխն քաղցրաց Քն, օրու խոկ իր հաղին, ան-նը, որ եւ ուրինէ իր կեանքը կը հաւաքէ անար. ինչ բաւեր անձնախիութիւն. այլ ո՞վ պետ պարզ ամ-ասր, ո՞վ յան-դաւր. այս չրմեցէ. մենք խոկ աչելայ, արրուեր. այդ ներկայ, մենք անձ երը, մենք ազգեան, մենք վերջապէս ան-տարմեր ինչու որեն անգամ անէծք մեր դերեզմանին վրայ՝ թափէ՛ր կայ-րենք կը ՄԱՐԴ. այս առաջման մէջ եւ ճակէտ երկանաւր կարգութեան-նեորդ. այս անձամ ճակատագիր չէ մեղ Հայաստանը բացեր չէ՛ մեղ հա-լածող, որքէնք չէ մեղ բռնադատող. ո՞ն կ'իրեն կը հրաւիրանք առնել մամ-գաղ ձեռքերնիս, ուշա կը համենք մեր սիրասուն փառք եւ բաղ. ո՛յ . . . ի՞նչ է եղել այս հրեշտակութեան պատկերը, ան'ո ինչպէս գլխիկոր է մը-նացեր ո՞ր իր գեղ ու շքեղութիւն, որ կը կրէ ափսոս հայուննց պատմութի-թեամբ, թողանելը եւ բնու զխաղցող ձեռք մը չէ՛ կարկառել ռանո, այս Հայ լեզու է՞ եղբայր, ո՞ւ ըմբռ մա-խոր յանձնեք զլաւխոս, քաղծ հոգ-նեք. ամէնք այլ-լեզուն՞ր արդաք ընդունելու տարրինքէ 'ի վեր զինք կը խանձարութեան մէջ կը պատսպարէր, ինչ վեհանձն ներմէկայ կը գանուի . . . .

Երեմունք հիմա Հայ ամբողջութեան մը մահէնքն խոսակցութեան մէջ բա-ժին ունենք անոր. ո՞ւ հա՛յ են մերէ այս ընկերականութեան անդամքը, բայց ինչ լեզու. Հայերէ՞ն, բնաւ եր-բեք. այ կրան ափիին մը որ ազգային առանձնութիւն բոլոր է, Հայերէնն ալ լեզո՞ւ է, գիր պատիկ մը մէջ քա-նի մը բառ. գործ զայն գեղին ունա՛ այլ է մեր լեզուն. ո՞ն ֆրանսերէնն ո-ւելի առաւ լեզու. կա՞յ մէթէ. Մանենք թատրոն մը, կեցի՛, հայ մարդ մը դը-սաղ, նստինք առանց, խօսք մերացքի եփհասարդ մ'է. լսենք իր բանը. հա՛ հա՛ հա՛, մի՛ խնդի, մի՛ գեղեն ին-ձի Հայ լեզուն որ Փրանսերէնն ալ ասպին փառքեր, ազատեցէ՛ք. ո՞ր ժառանգական թասրան, ո՞ր հայ լեզուն հրաշէկերս, Ալեքին ոտնահ մը խաղ. լու ո. սանդ իր առաւելութեան այլ Սիմե-նոնի է՛ այն ո՛չ, բնիկեր եւ զայն կը ձանչէմ օրինակ Մ. . . է անաւորը հա-գո՛ր զարմանք, ինչ եղա՛ ինչ կըլլե-նամ, կասէ կեանքէ իր լեզուն, իր ազ-գութիւնը իր կրօնը իր հայրենի սուրբ երկիրը. որէ՛ որէ՛, ավո՛ղ օտարի ուր-ջեւ ին.

Հիմա մտիկ ըրէ ինձ, սիրելի իմ Օսա, անտար բաղանի փորձերով թէ ազգայնութիւն ինչ այժմ փուշեր-րով պաշարուած է, անանկ փուշեր որ իրմէ վարդ կը զատեն. կը ծլին, ինչ մանդաղ պէտք է զանոնք ծռատելու համար.

Երբ մենք Օսա—Հայերու մէջ Հա-յերէն մը տարրեր յաղթանքն լեզուի մ'օրինակներէ, մինչեւ իրենք կը պաշտպանեն իրր Արամեան լեզու մը. Փարսահայերու մէջ, ո՞չ ինչ սարսափն խօսած Հայերէնի. Թիւր—Հայե-րու մէջ ալ նոյնպէս. Այս միմիայն երկ-րային բաժանումէ որ քու ասելու կը գիտեմ, այդ ինչ ալեկոծ առասպաւ անում՛

աւ կոյ. ամեն քաղաք ամեն ուան. ամեն գիւղ 5—6 հազար երկոր աա-ընկերք 'ի վեր իրենց անով անգլիական լեզու մը կը խօսին՝ կարծելով ըլլալ բուն Հայերէն.

Հա կը տեսնենք որ մեր արդարն բարբառի մաքրութիւնը մամ մամի բամ-նուած է. թէ՞ վիճման այդ մասուն-քը կորմէն համակերպութիւն մը լեզ-ւի. թէ ո՞չ. րերեւս բլւոր սամահի մ'ամբեւ երեք բաժանամէրէ եւ բա-ռարանամաւմէրէ, մէկ մէկ հոգի, թող ամեն խօսի ամեն ոք իրենց ո-ճով, ո՞չ ծափ զարկէ՛ք ի՞նչ Բաբելոն-եան խառնարան. ո՛չ, ի՞նչ է այս, ի՞նչ կը ըսենք, ո՞ր կը գանուինք՛ ․․․

Թող ասոնք առաջինը մարմի իր ալ-խալ կարծիքներով, այլ ի՞նչ կ'ըսենք ընել մեր մէկ բանի խմբագրիններու, հեղինակներու, դասախօսներու, գրչա-գէտներու եւ այլ ամեն պաշտօնութեան ծառայողներու համար ամենքը մէյ մէկ սեռակ հոլ ունին. (իրաւ այս պա-կասութիւնը իմ վրայ ալ կը տեսնեմ. բայց ինչ ընել կրնամ. եթէ գրաբար գը-րեմ. ըլլէ՛ ո՞վ պիտի հասկնայ ինծի. ուսան բնարեցի պարզ անով եւ աւելի ընդհանուր լեզուով մը գրելս որ գրե-բարհանակուցի ընեմ իմ միտքը). ամեն ոք ուզանց լեզուացին օրինաց հետե-ւելու՝ իր սիրած դպիրը կը գործածէ. այս կերպով ո՛չ միայն լեզուն կը մաս-նի, այլ եւ գրականութիւնը մեծ հար-ւած մը կրելուն, կարծիմով կ'ըսեմ, ունինք այսպէսի դրչութիւնը որոնք դեւ Հայ քերականութիւն ինչ բնել է չգիտեն. հա իրենց անուսը միթէ ջախարանց կը ակսեմ փարմոցեանքը ուղղական սեռական, տրական առանձնա-կան զաս ալ կը համբեմ այնպէսի վարժարանները՝ որք [illegible] [illegible]. որչափ ասոնց ըլլան երուելով աշակերտները կը գրաւառէին. Ըն-նորհակալութիւն արդի սասմիւնական խորհրդին, որ կ. Պոլսի համար առանց վիճակեան տալու փարմարեա մը յը կրնայ պաշտօն ունենալ առաւելագոյն խորհուրդը պակասութիւններ ալ ու-նի. որու վրայ խօսիլ ուրիշ անդամու կը թողում.

Հիմա դառնանք նորէն մեր բուն նիւթին. ինչ ընելու է արդեօք փշե-րէն ազատելու ծաղիկը, գանելու մաս-գամը, մտաւորելու գորլերը եւ մեր լեզուին տալու համակերպութիւնը. մի միայն միջոց մը կայ. բանալ Հայոց ե-րուն եւ կազմել համազգային ուսումնա-կան ժողով մը, այն ատեն կը ժողով պատրաստելով մը ըսել թէ կայ ուղխար-հոս մէջ ՀԱՅ ԼԵԶՈՒ մը որ երկնային է, որ հրեշտակային է։

Այն ատեն տխմար դրչակիրը չի պիտի դողէ ըսել թէ Հայ լեզուն աղ-քատ է, այն ատեն չի պիտի կարդայ ոմին փարփառունը անէծ ու վայ իր գաւառներուն չէուտնել հայերէն այն ա-տեն չպիտի կրնայ ատամներու ատիսե երիտասարդ առաւելապէս իր լեզուն ո՞չ . . ո՞չ . . ո՞չ . . . խոկ գեղեցկին ձեւ-մարդիկ հատառակեր. համար եթէ հայ-ցեն մեզ թէ ինչ պէտք է, պատասխան սաստ. ո՞չ ինչ գժուարին աշխար-հաբթիւն.—ո՞վ պիտի տայ—ես պա-տասխանեմ.

Հայրիկ Սրբազան, այս խնդրէր մը-նայ հիմա ձեզի ձեր պարագն է այս ը-նել. ինչ որ բոլոր ազգային պարագի համար. յոյս միլիոն Հայ մարդ կը հայ-ցի. կեանք զա թիւր, սեղմենք երկու միլիոն. թողով կանոնքը ու մանկոցին եթէ մէկ մարդ, գարուն մը ուայ՝ կըլէ.* երկու միլիոն զանուց. այս զ ամենայն բա-ւական է ո՞չ միայն գիտակցման ճեմա-րան մը հաստատելու, այլ եւ երկու-գինեղեցողներ գաւառներ բանալու։

* Աւելի մեծ կը լինի ըսել [illegible] կամ մանուանց [illegible] Ն. Խ.

Ա՛հա՛ այս կերպով կ'արժան փու-շը փուչ ու տատասկէ. միայն թէ Ս. Հայրիկը չըսէ՝ որ չպարելով մը ըսէ. իմ ձեռքը ինչ կայ.

Անխ՛ւ Օսա, զա՛շ ալ արժան այսքան փոխ գրէ եղեր. վասն զի շատ ալ զը-րեցի, կարելի է խոճարհիր վասանայ.

1871 26 մայիս Մ. Գ[illegible]

Կ. Պոլիս

---

11 մայիս 1871 Վան

. . . խնդամիտ Մօսիս պատուա-կան խմբագիր

Հայաստանեն համայ մխիթ արական եւ ազգօգտու լոյսերը գեռնալով որ թէ ձեր եւ թէ պանդուխտ ազգային մեծ ուրախութիւն կը պատճառէ, այս անգամ նոյն փաստաճութեան կը փութամ զանալ Ս. Դուկասեան վար-ժարանի աշակերտ հարցուփորձութեան հանդէսի ներկայութիւնը ձեր Մե-ծապատուութեան, եւ ձեր բազմար-գիւն թերթին միջոցաւ ալ հանուր ազգային եւ մեր պանդուխտ սիրե-լի հայրենակցաց հաղորդել.

Մայիս 10 կիրակէ օրը հանդէս հարցաքննութեան 'ի կատարել 'ի Ներկաւ յալթեան Գերապատիւ Առաջնորդին, եպիսկոպոսի մը եւ քանի մը կիրթ ա-պետաց եւ վարժապետաց եւ բազմ բազմութեան ժողովրդոց. Աշակերտ կարգի աշակերտաց թիւը մինչ 35ի կը համնէր. Աստուածաշունչ՝ Հայերէն. Հայոց Պատմութիւն. Քրիստոնէական Ճանչնալը. Բնական եւ Քաղաքական աշխարհագրութիւն, Թուաբանութիւն Գաղղիերէն (մէկ աղայ մը միայն), Տաճկերէն, համառօտ ընդհանուր պատ-մութիւն, որոց մէջ ուսմունք խիստ յաջող կերպով կը պատասխանէին. Ա-ւարտումէն յետոյ նախ կարդաց ազ-գու առանձնաաւութիւն մը ատենին ա-ռաջին նոյն վարժոցին մեծ. Տիգրան էֆէնտի Ամիրճանեան, եւ հետեւեալ կարդացուեցան քանի մը ճառեր եւ ոտանաւորներ, որոնցմէ մին խիստ սըր-տառուչ յիշելուն արժան կը համարիմ յաղորդել ՔԵԶ ՄԵԾ. 'ի հրատարակու-թիւն. ճառն ալ հետեւեալ Բասապիւէ Յովսէփ կը խնդրեմ որ հանիք անիրեն մը մը յարգել ներկայիս եւ նոյն տառ-նաւորին, որով միամ մեջս ձեր երախ-տապարտ . . .

Նորին Ա. Եփ[illegible]

Թէ ազէտ կորնենար 'ի գիրկ փափկասի բնու երանի տան, ես ա՛ն կը գոչեմ,
Ես բիւր գրուանոց 'ի ծոց հեշտանաց խոր նաաչանոք Թյուաւ զիս կոչեմ,
Թէ հազար հազար ծաղկունք զանազան հաճոնին պէտեն, անդարդ կը կոչեմ.
Թէ բիւր արծաթի փառքը կարկաջեն, ան-ձն իմ ծարաւի մաչկուել գոչեմ.
Թէ ասեղնեկի ջահեր վառ 'ի վառ ճա-ճանչ արձակեն, խաւար կը կոչեմ.
Թէ սիրուն թռչնիկքերգեն՝ գրաաաաւչ, ան՝ այս ինչ անհամ անախորժ գոչեմ.
Թէ խորչոմ հանդիսի պասի մարգարտեայ հիւսեն պսակին, անոքէ կը կոչեմ.
Թէ բնութ երփնար յաղթած ծանկերաւ պատարագանն խառնիքե, գժբաղդ զիս կոչեմ.
Թէ 'ի տան հարսին զիրդ որբորդներ քա-նոր հնչեցին, ես սուգ կը կոչեմ.
Թէ քաղցրանուագ մանկունք ընդ առաջ խնդալի զնան, սեւ օր կը կոչեմ.
Թէ փառքի վերտանք 'ի մեծատանց չար ու չար պարին, եղուկ կը գոչեմ.
Թէ 'ի սէր նոցա ալխոյժ պարմանիք ու-րախ կրգեն, աւաղ կը գոչեմ.
Բայց երբ միաբեան ձեռքերն սրտագին ընդ խորս կցեն, յոյս իմ կը կոչեմ.
Եւ ազդասրթեան սեւ սեւ փորձանք զեր-բուն 'ի մէջս. կեանք իմ կը կոչեմ.

Տէրոն Ա.Փ[illegible]

* Այն Գաղղիերէն կարդացողը Պ. Սերոբէ Արասմեան Թարգմանը է Լէյփի ընդհանուր պատմութիւնը մինչեւ միջին դարու անցքերը. եւ Վարժարան Գաղղիերէնի կը թարգմանէ. այս Պարոնը քա-ղաք համընդհանուր դարձնենք զ[illegible] համար [illegible]

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԶԻՒԹԼԻՒՔ ՉԵՔՄԷՃԷ
ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲՔ					Կ. ՊՈԼԻՍ ՄՏՆՈՂ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲՔ				
	ԺԱՄՔ					ԺԱՄՔ			
	թուոյ կառախմբի					թուոյ կառախմբի			
ԵՐԹ	2	4	5	8	ԴԱՐՁ	1	3	5	7
	առաւօտ.	առաւօտ.	երեկոյ.	երեկոյ.		առաւօտ.	առաւօտ.	երեկոյ.	երեկոյ.
Եէտի Գուլէն	7	9·45	12·25	3·10	Զիւթ. Չեքմէճէն	8·25	11·5	1·45	4·30
Մագրգեղ	7·19	10· 4	12·44	3·29	Այաստեֆանօ	8 42	11·22	2 2	4·47
Այաստեֆանօ	7·37	10·22	12	3·47	Մագրգեղ	9	11·40	2·20	5· 5
Զիւթիւք Չեքմէճէ	7·49	10·34	1·14	3·59	Եէտի Գուլէ	9·14	11·54	2·34	5·19

1. 2. 7 եւ 8 թիւ կառախումբերը չորեքշաբթի ամեն օրերը կերթեւեկեն.

3. 4. 5 եւ 6 թիւ կառախումբերն ուրբաթ, կիրակի եւ տօնից օրերը եւ շաբաթ ամեն օրերն երթեւեկութիւն մ'աւելի կընեն.

Այս ցուցակին մէջ նշանակուած ժամերն եւրոպական են, եւ Կ. Պոլսոյ միջին ժամանակին վրայ հաշուած են։

3 յունիս 1871

. . . Տէր.

Խնդրեմ անյետաձգելի մտադրութիւն մը ընծայել ընդհանուր թերթին մէջ մեր ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐԱՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ նկատմամբ հաստատուած պայմաններու խնդրոյն վրայ քանի մը տողեր առ։

Մեծապատիւ Խմբագրութեան ըննադատութեան

Այս տարւոյ անձնական չափու մը, որ աւելի ազգային մէջ ընթերցասիրութեան զարգացման ծառայելու միջոց մը լինելու չափանիշ վիճակահանութեան գրուած 1000 կտոր տոմս 1/4 ժամ՝ որոնցմէ առաջին 1 թիւէն մինչ 250րդ թիւը՝ յառաջիկայ կիրակի որ է յունիս 6 անցնի պիտի ունենայ քաշուելու մեր ազգայինին մէջ, եւ այս թիւերը անկողմնապահ եւ անպատճառ մէկ մէկ գիրք կամ տետրակ պիտի վաստըկին, ուստի մեր խոստման համեմատ պիտի կը համարինք ծանուցանել, որ յունիսի 27ին պիտի քաշուի ամեն մնացած, որ մեր այս 1000 տոմսակի բաշխմամբ վիճակահանութեան Ա. քառորդ թիւերն ունին, կրնան գնել Ղալաթիոյ Համազգային դպրոցն թիւ 16, կամ իրենց տուներ գրել եւ ընդունիլ վաստկած գրքերնին որ եւ է մէկու մը ձեռամբ։

Համեմատ կերպին ալ որ է յունիս 13՝ պիտի քաշուի Բ. մասը 251 թիւէն մինչ 500 թիւը։

Տոմսակները կը ծախուին մեր գրասենեակին մէջ Ա. մասէն տոմսակ չկայ, Բ. մասէն ալ նուազ. Դրամական ընդունելի խան թիւ 26 Յ. Գ. Գոճոյեան ի տպարանի Գասպարեան

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԲԵՐԹԻՐԻՔ
ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ընթերցասիրութեան փետրուարեան Գրատանէն Պետերբուրգի Ի գինս գինեառութեան հանդիսով Վարժապետ ի Հայկեան Ուսումն

Երկու մեծագին հատորներէ բաղկացեալ այս ընդարձակ բառգիրքը, որ իր ճոխութեամբ եւ հայկական բառից ճշգրիտ բացատրութեամբ վեհանձնից Հայկազեան մեծ բառգրքին երկրորդը կրնայ համարուիլ ազգային վարժարանաց եւ ազգաց ուսումնասիրաց գիտնականաց ընկեր՝ համար բարեաց ազգային մի խմբագիր գնած եւ գինը 200 դէն 60 դէ իջուցած է։

Կը ծախուի Գ. Յ. Գասպարեան գրատանը ՚ի Չագմագճըլար-Եօգուշու

ԸՆԴԱՑԱՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԻՐ ԱՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ԵՂԱԿԻՍ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԻ
ԽԱՉԵՑԵԱԼԻ ՅԻՍՈՒՍԻ
Դեհաչ ՚ի Թուրքա Միքայէլեան
ՅԱՐԻՐ ՁԵՌԱՄԲ ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ
Տպագրութեամբ Յ. Գոճոյեան
Գին 60 փարայ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՇԽԱՐՔ
Հ. ՂԵՒՈՆԴԻ Վ. Մ. ԱԼԻՇԱՆ
ՄԱՍՆ Բ.
Վենետիկ Ս. Ղազար

Որոնք որ Հայաստանի հին շինուածոց մնացորդները կամ բնութեան մէջէ սփռուած մէջէ ածուսը փերթերը կը փափաքին տեսնել, տալով ուղեւորութեան փառքն իրենց անձին կրնան դոյն ըլլալ հեղինակն նշխարաց ձեռք առնելով մտադրութեամբ։ Արժանաւոր Հ. Ղեւոնդի այս աշխատութիւնը անհնարին եղաւ։ Այս Երկրորդ մասին մէջ ալ կան 12 լուսանկար պատկերք, որ բովանդակ կը ներկայացնեն Բագրատունեաց մայրաքաղաքին Անւոյ տեղ տեղ փլփլած եւ քանդուած պարիսպներն ու շէնքերը, տեղ տեղ ալ գրեթէ հրաշքով կանգուն մնացած եկեղեցի մը, կամար մը, սիւն մը, խոյակ մը։ Պատկերները խնամով եւ շատ ճարտարութեամբ հանուած են. իսկ յօդուածներուն վրայ խօսիլ աւելորդ է, քանի որ ամեն ազգայինք գիտեն թէ ինծ մնաց հեղինակին գրչին անձնական չեն։ Թէպէտ եւ Ա. մասէն աւելի ճանձր է այս Բ. մասը, ընդարձակագոյն գրուած ըլլալով տպագրութեամբ, այսինքն երկաթակազմն 4 ֆրանքի եւ փառաւորն 6 ֆրանքի կը վաճառուի, թէ Մխիթարեանց Գրատունն ՚ի Վենետիկ եւ թէ՛ ուրիշ գրավաճառաց քով։

ԸՆԴՀ.
Ընդհանուր Գրաւոր մուշտակ

Քիչ ժամանակի մէջ Անգղիերէն գիրք կարդալ եւ խօսիլ փափաքողներուն պատուէ ամենք ծանուցանելու որ Մայրաքաղաքիս մէջ ունենալու եւ թէ փորձեցուցանելու մէջ պայմանաւոր գրասենեակի մը մէջ Ե. Ղազար կինեան կ'ընդունի մէկ հոգի տեսակցելու համար կամ նամակաւ իմաց տալ Մահմուտ բաշա Պէշիկտէր փողոց Պատրիարքարանի կարապետ աղա Պաղտասարեանի խանութը կամ Օթէլպաշի փողոց թիւ 13։

Միջանկեալ Պ. Բենեկեանեան

ՕՐԱՑՈՅՑ

Կոմսութեան գրաւ համար սկսած եղած 200·000 ֆիլորին՝ Տրանսիլվանի յուլիսին (փառաւորա) ֆիլորինի 55 փարայի, եւ 200·000 մեթրօ անկօղնոց հասա Ամերիկեան պէտքին մեթրօն 3 1/2 դրի առաջարկուելով, տանց վերջնական դրամատարութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի յունիս 7ին ՚ի Տօփ Ծուլար Ասափ Ներքին գանձարանի պաշտօնատան մէջ որ է որ նոյն օր ժամը 6ին գան ներկայանան։

3 յունիս 1871

Ի Գալաթ Առաջարկութիւն

Այս տարւոյ յառաջին Երեք ամսոյ կը հրատարակուի, Երկուշաբթի, Հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան անուն են Կ. Պոլիս Զինիլի խանը զերի յարկ թիւ 6 Մասիսի խմբագրատուն իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձանց։

ՒԶՄԻՐ. Յովհան աղա Տէրոյեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս աղա Թիկիրէկ.
ԱՏԱՐԱԶԱՐ. Մկրտիչ աղա Տ. Գէորգեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Բաղճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Համբարձում աղա Քազազեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Լիշաղեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Արզումանեան.
ՎԱՆ. Մ. աղա Խալֆեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Ընկերութիւն.

Այլոց քաղաքներէ տառաջարկել ուզողներն այս անձերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Խմբագիր—Տնօրէն
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
5 ՅՈՒՆԻՍ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնտրա 3 ամիս ղուրուշ		110 1/4—110 1/4
Մարսիլիա	»	23,30—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
5 ՅՈՒՆԻՍ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	110
Նափոլէոն ոսկի	»	87,30
Խմբէոխիլ ոսկե	»	89/7
Բերլինց	»	51,25
Հինգ ֆրանք	»	—
Հիւդնագ	»	103,8—105
Պզինձ	»	117 1/2

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 5 ՅՈՒՆԻՍ
ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր	Պէսարաբիա	33	—34	
» »	Ազագ	33	—34	»
» »	Պալէքէ	30	—33	
» »	Պուրկազ	29	—31	»
» »	Իէքիրտաղ	29	—31	
կակուղ	Ազագ	33	—35	»
» »	Պէսարաբիա	33	—35	»
Կիւզա Թուճա		30	—33	»
Ցորեն կակուղ Պուրկազ		28	—30	

»	Վառնա	23—25
» »	Պալէքէ	22—26
Եգիպտացորեն Թուճա		16—17
»	Անատոլ.	16—17
Գարի Թուճա		13—14
»	Անատոլ.	—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
ԽՈՉԱԿ ՉՈՐ

Պրուսա	ղուրուշ	
Անատոլու	»	
Քօլօս	ֆրանկ	ոչ գին կայ
Էտիրնէ	»	եւ ոչ գնող
Ղավակ		

ԲԱՄԲԱԿ — ղուրուշ

Ատէնէ	հօխա	8 1/4—
Իզմիր	»	9 —
Ադանա	»	8 1/2—
Պալըքէսէրի	»	7 —
Կրասոն	»	7 1/2—

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	13 1/2
» չլուացուած	»	6 1/2—7
Ռումելի լուացուած	»	15
» չլուացուած	»	7 1/2
Կրասոնի լուացուած	»	—
» հին		12 —13
» չլուացուած	»	18 —20
Տօղրօնա	»	9 —
Եահի Շէհիր	»	7 1/2—

ՄԱՉԸ

Պուրսաքառատան	հօխա	10 1/2—
Անատոլու	»	9 1/2
Ճերմակ	»	—

ՃԷՅՐԻ

Դօնանի Ա. տեսակ		հօխա	20 1/2
» Բ.	»	»	18 1/2—
Էնկիւրիւ	»	»	18 —
Թոգաթ	»	»	17 1/2—
Սեզիր	»	»	17 —
Եօզղատ	»	»	17 —
Զօրում			17 —

ԹԻՖԹԻՔ

Էնկիւրիւ	հօխա	44	—46
Կասթամօնու	»	44	—46
Պէյբազար	»	44	—46
Չէրքէզ	»	44	—46
Վան	»	24	—

ՍԵՐՄ ՄՈՐԹ

Ամասիա	9 1/10 — կառքը մէկ Օ. Լ.			
Էօզկատ	»	»	»	»
Սիվաս	»	»	»	»
Էրզրում	»	»	»	»
Պայպուրթ	»	»	»	»

ՁԷԹ

Մետաղինա	հօխա	6	—
Այվալը	»	6	—
Մուտանիա	»	8	—
Միտիլի	»	6	—

Պղինձ Թոգաթի երկիրին մէջ		9 1/2	—10
Սալէփ Կասթամօնու	հօխա		—
Աֆիոն	»	240	—245
Քիթրէ	»	81	—24
Սուսամ	»	5	—
Կասուսա Անատ.	քիլէ	30	—
» Ռումելի	»		—
Մետաքս Պուրսա Պէյաղ	»	40	—48

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուրուշ
Խանձ Բրազ. տեսակ 100 հօխ.		900—930
» Բ. »	»	880
Եէման	»	47
Շաքար փաշի Անգղ. Ֆրնց.		255—265
» » Գաղղ.	»	—
» գլուխ Գաղղ.		300—340
Չայ Ֆուճօ	հօխան	22 —25
» Բէքօ ծաղիկ	»	50 —70
Անուշ (չալպա)	կանդ.	870 —
Պղպեղ (պիպէր)	հօխա	9 —
Լեզակ (չիվիտ) Պէնկալա	»	140 —155
» » Մատրաս	»	— —
Զինք տախտա 100 հօխա Ֆր.		104 —
Երկաթ ձողաձև		58 —60
» տախտակ		72 —
» քենեգել		64 —66
Քարֆիճա		120 —
Բրինձ խալիսի 100 Ֆիլ.Ֆր.		39 —41 1/2
Կարագ եղ Ռուսիոյ	դր.	44 —45
Խամնոր	»	25 —27